

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Thesaurus Eloqventiae Sacrae Et Profanae, Saluti &
incolumitati Rerumpublicarum utilissimae**

Alberti, Alberto

Coloniae Agrippinae, 1669

Intemperantia acuminum satietatem affere Auditoris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69225](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69225)

hæc tua piperata dicta, hæc tua vellicantia F
 jocorum falfamenta ab summâ illâ atten-
 tione, quam in causâ defixam esse oportere,
 quam tanto artificio in exordio aucupandam,
 tantis precibus in decursu renovandam, tot
 lenociniis ubique fovendam ac retinendam, G
 ad unum omnes dicendi magistri vociferan-
 tur. Quare quum attentionis quovis in ho-
 mine vis finita sit ac terminata, finitus est
 etiam Auditoris in percipiendô labor. Quem
 quo in plura dispertis, eo magis nutat, ac
 fatiscit in singulis. Fac igitur te validissima H
 in medium attulisse argumenta. Si tamen
 Auditor dimidiatam tantum eis attentionem
 applicuit, quod reliquam partem tuis delica-
 tis leporibus addicere coactus est; quis non
 videt eorundem vim argumentorum dimidiâ
 omnino partem imminui, & labefactari?

*Intemperantia acuminum satiетatem affert
 Auditoris.*

77. ENthymematum robur, quamvis per
 se firmum, nec aberranti acuminum
 excursionem debilitatum, quando luxuriante
 metaphorarum, & gratiarum exuberantiâ A
 obruitur, plurimum nihilominus enervari,
 quod Auditoris attentionem multas in par-
 tes, ac veluti multos in capreolos necessario B
 deficiat, jamrevici, Patres amplissimi. Quid
 si modo ostendo, hanc ipsam argumentorum
 vim ex parte itidem Auditoris, quum sen-
 tentiis immodicè implicatur, valde infrin-

gi, non tantumquod ejusdem attentionem
 in plura, ut jam vidimus, derivando exte-
 nuat; sed etiam quia incredibilem, intolera-
 bilemque fatietatem parit, atque hujusmodi
 fatietate tandem illam ipsam, quantulacumq;
 superest, attentionem tollit? Quid tam enim
 attentioni inimicum, quam fastidium &
 nausea? Naturam certè, & consuetudine ita
 paratum est, ut, quae toto remota caelo nul-
 lam habent nobiscum affinitatem, nullumque
 commercium, ore planè oscitanti, aversoque
 stomacho rejiciamus; vel si audiamus, auri-
 bus omnino aspernantibus, minimè recipia-
 mus. Sin autem, quae amplificando efferim-
 mus, ejusmodi sint, ut ad ipsum Auditorem
 maxime spectent, ipsum tangant, ipsum illa
 non ignorare non nihil referat, vel certè ip-
 semet ultro cupiat, (quo in munere imple-
 do regnat planè, atq; triumphat incompara-
 bilis M. Tulli industria, accerrimumque ju-
 dicium) extemplo cernas illum utraq; arri-
 gere aures, ab ore dicentis pendere, libenter
 & cum voluptate operam dare Oratori. At
 tua ista acuminum argutiarumq; nundinatio
 quem nexum, rogo, habet, quas manicas,
 Auditori quoquo modo agglutinandas?
C Nullas. Tubera sunt illa ebullientis ingenii,
D pustulae praecipitis linguae, inflatae bullae tur-
 gidae cujusdam, atque ampullantis confiden-
 tia. Scilicet Auditorem valde detinere po-
 test tua ista gloriolae aruscandae cupiditas.
 defiget ille, opinor, mentis aciem in tuam
 istam putidae vanitatis ostentationem Sus-
 piciet

piciet nempe intentis auribus tuam hanc
 famæ perditam, famelicamque affectationem.
 Imò verò nihil magis averfabitur, nihil feret
 indignius, aut molestius. Quid quòd non
 eo tantum nomine, quia acuminum ille tan-
 tus acervus ab Auditore adeo disunctus est,
 celerem habet satietatem; sed etiam, quia
 omnis ea voluptas, quæ tota artis ipsius (quam
 inertis tamen, quam languidæ?) arguto le-
 nocinio suavius blanditur, quàm citissimum
 creat fastidium? Artem cum naturâ, si pla-
 set, paulum contendite. Illius oblectamenta
 si clepsydra dimetiamur, longè, quàm hujus, F
 comperiemus esse breviora. Picti imaginem
 ruris, aut vericolas avium plumas si quis
 spectet in tabulis, primo statim obtutu totam,
 integramque oculis haurit oblectationem,
 dulcissimè afficitur, jucundissimè detinetur.
 Sed fac eandem in imaginem sapius, ac diu-
 tius oculos incurrisse: & sensum jucunditatis
 gratiam deflorari, flaccescere, & consensescere
 animadvertes. Nunc è contrario nature vivas
 contemplare delicias. Maris fusam, æquabi-
 lemque planitiem, suave tacitè labentium
 rivulorum murmur, emicantium fontium pe-
 rennitates, lucorù umbras, prata herbis, flori-
 busq; vernatia, colles, ac valles hinc amœniter
 viridantes, illic saxis, dumetisque variatas,
 curiosis lutrato oculis, identidem, ac sæpe
 intuere. Nonne harum aspectus illecebratum,
 quas natura ipsa concinnat, novo semper vo-
 luptatis illicio suos recreat spectatores!
 haud secus etiam aurata illa acuminum, gem-

mataque diademata, artis præstigijs inculcata frequentius gravi paulatim fastidio aures obruunt, atque alienant. Contra verò propria accuratè orationis, & quasi nativa ornamenta, dulcibus devincta numeris, ceu à naturâ profecta, longè diuturniore, atque utiliore delectatione sensus, mentemque demulcent Auditoris.

78. Quid quòd sicut in naturâ quoque, ne dum in arte, quæ grato odore nares oblectant initio, ut electrum, suffimenta, lilia, & ungueta, paulò post caput gravi dolore cruciât; ita profusè immodica ornamenta, quanquam principio aures voluptate nonnihil deliniunt, tamen continuo post satietate quemcunque Auditorem, Lectoremque, ut eunque etiam alacrem, vividumque valde delassant? quantâ enim molestiâ conflictatur, quanto tædio obruitur vocatus convivæ, qui multâ fessus inediâ, ac penè necatus, in mensam pro solidis dapibus, ac cibis, inania dymtaxat gula irritamenta, dulcia bellaria, delicata ex coactò, coneretoq; jure fercula, triumphales è saccharo quadrigas inferri cernit? Atqui nihil secius quilibet quoque Lector, atque Auditor offenditur, qui summâ flagrans cupiditate, ac veluti fame propemodum enectus rei, quæ sibi in Oratione proposita est, cognoscendæ, ac penitus introspicendæ; ex adverso acuminum tantummodo scitamētis, argutiarumque embammatis ab Oratore appositis illudi sibi, ac per futilium sententiolarum anfractus se se circumduci, simulque traduci

traduci animadvertit. Quid plura? Testor ego ipsosmet acuminum industrios, operososq; gemmarios, qui quum elogia, quae concinnant, huiusmodi fasciculis infarcire, gratiamque hinc quam maximam illis conciliare studeant summoperè (quod sane in hoc, & simili scriptiois genere non solum fas est, ut antea praemonui, sed etiam omnino requiritur, nec sine piaculo ferè negligitur) satiетatem tamen, quam istae ipsae inculcaе veneres patiunt, usque adeo minimè dissimulant, nec diffitentur, ut potius Lectorem disertè, enixeque obtestentur, ne, ubi unum, alterumve elogium libaverit, ultra pergat, sed lectionis parsimonia fastidio occurrat. Recitetur haec loco ingenui non minus, quam ingeniosi viri prospicua denuntiatio, & aperta confessio. *Carus, inquit, ne opus hoc panem putes. Genus hoc cibi, excitandis ingenii nascitur est, non pascendae. Nisi cum moderatione sumatur, nimium aridis mentibus nascere creat. Perpendantur haec, non procurrantur; ideo cum violentiam quamdam legenti inferant, à quo non quamcumque, sed omnem attentionem exposcunt, diutolerari non possunt. Farta Laccensis Oratio, quia minimè imitatur naturam, ut illam exhilarat prima illa specie artis, ita paulo post laedit; dum nihil illi obvium exhibet sed omnia talia, ut nisi eruantur, non prodeant. Flores sistunt; carpuntur per se singuli summis digitis, non tota immixta falce mesuntur. Vobis*

Aloysius Jugularis in suis de Christo Iesu Elogiis,
in Monita ad Lectorem, pag. 17.

unum, aut alterum delibaris Elogium ne fasti-
dire alia debeas, nouam famem expecta. O-
cimum, ac singulare elogiorum elogium,
quod mihi oraculi instar in hac causa ha-
bendum planè est. At si densata acumina in
elogiis ipsis, in quibus alioqui regnare so-
lent, & verò etiam debent, tantam nihilo-
minus satietatem Lectori afferunt, quantam,
Deus immortalis, ubi maiorem Orationis
partem, aut potissimam occupant, in alienam
prorsus immissa sedem, Auditoribus cunctis
necessario creabunt? Nimirum ipsa acumi-
num, & sententiarum copia inopem memo-
ria Lectorem, atque Auditorem necessario fa-
cit. Nam enim hæc Orationis scitamenta
hominis intelligentiæ sine modo ingeruntur,
& alia aliis continenter illigata, & conglu-
bata eidem sine ullâ interpiratione obtru-
duntur, mentem cuiuscunque novis semper
lacetam argutiis, cæterarum veterum,
quas nemo, qui audit, vel legit, nisi per
transennam aspicit, obliuisci, easq; ex animo
A funditus obliterare, ut cunque etiam memoriâ
excellat, omnino cogunt. Unde humanum
ingenium hac defultoriâ fensiculorum im-
B misione, ac depulsione, velut ludibrio habi-
tum, nimium quàm cruciabiliter torquetur,
indignabundumq; se hac dictorum intempe-
rantia ingurgitari, intolerabili satietate de fa-
tigatur, similiaq; denuò funditantem Orato-
rem summopere fastidit. Quum igitur acu-
minum luxus, & quia ab Auditore valde ab-
iunctus, & quia apertæ artis molimine coa-
ctus

DE OBSCURITATE ORATIONIS. 135
tus est, magnumque parit tædium, ejusdem
attentionem subito abducatur, atque debilitet:
cui obscurum esse potest, quantum viriumque
roboris argumentis, quæ attentione fraudata,
prohibita, atque exclusa, in Auditoris animum
penetrare nequeunt, decedat?

*Ornamentorum intemperantia gignit
obscuritatem.*

79 **H**Æc sunt, Auditores, meæ firma-
menta causæ, quibus elegantes
istos Oratores argumentorum neglectu, vel
prævaricatione, à proprio officio, seu fine
inuito appositè dicendi ad persuadendum,
quàm longissimè, atque absurdissimè discedere
commonstravi. At nec dum obliviscor hu-
manitatis meæ; neque me piget meæ in illos
jam sæpius exercita liberalitatis. Demus enim
hoc etiam illis, quando tam multa haud
semel largiri cœpimus. Demus hoc, inquam,
illis, quoniam id virtute consequi nequeunt,
& valida ab eis vibrari argumenta, & verò
etiam, si Deo placet, gravia, plenaque digni-
tatis; nihilque eâ acuminum farragine Audi-
toris impediri attentionem. Alio tamen ad-
huc laborant vitiò adeo scædo, ac pernicioso,
ut hoc unum solumque reliquas Orationis
partes ac dotes, licet forent exquisitissimæ,
facile corrumpat universas. Quod verò huic
monstro nomen est, Auditores? obscuritatis
esse flagitium, vosmetipsi haud obscure jam
intelligitis.

80 Non